

Pontveren en bruggen

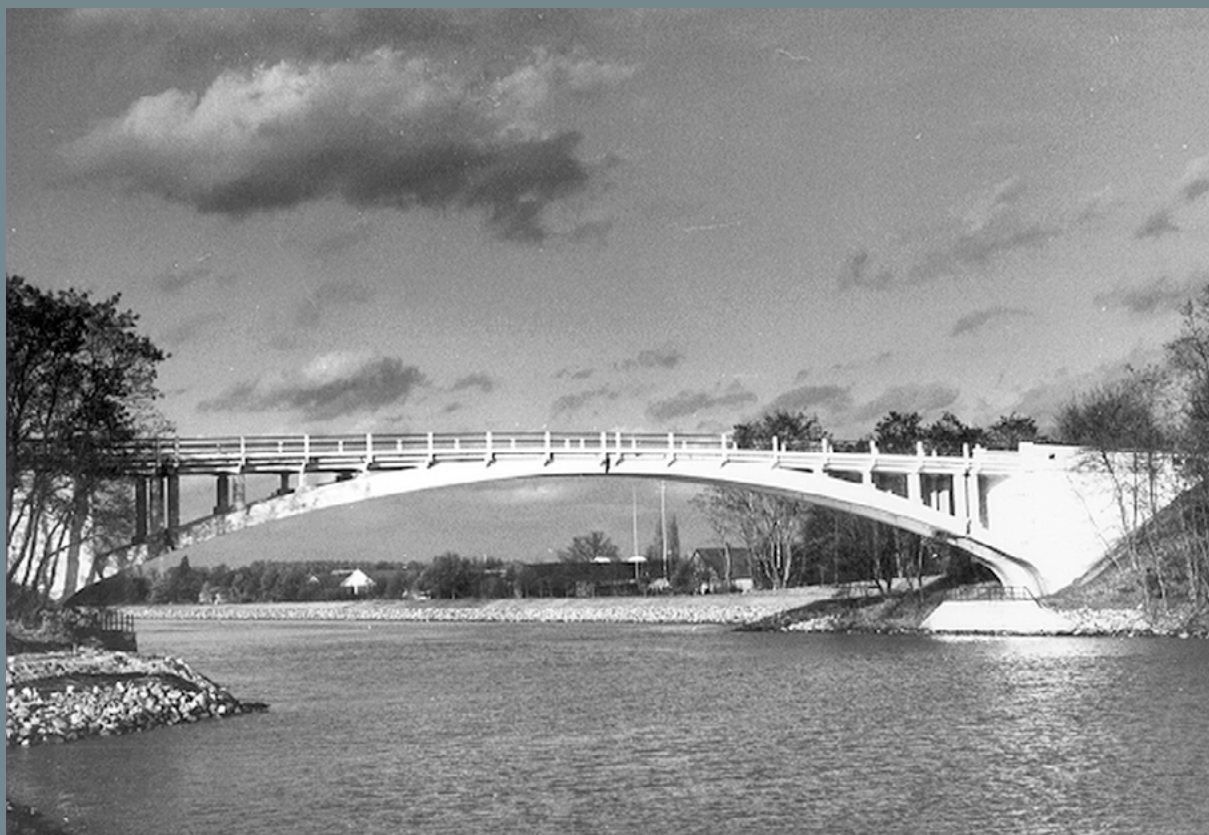
door Leo Ewals

Er lopen door de gemeente Heumen twee waterwegen, de Maas en het Maas-Waalkanaal. De Maas vormt een grens, maar die is niet onoverkomelijk. Vroeger, toen de Maas nog een natuurlijke loop had en nu eens hoog en dan weer laag stond, kon men soms lopend oversteken. Eeuwenlang ook gingen bewoners van de regio met eigen vaartuigjes naar de overkant. In de Middeleeuwen was de vrije oversteek op een gegeven moment niet meer vanzelfsprekend. Het oudste document waarmee beoogd werd de oversteek in onze regio wettelijk te regelen, is een oorkonde uit 1381 die betrekking heeft op het veer van Nederasselt naar Grave. Dat veer heeft door de eeuwen heen legio boeren, reizigers en complete legers van binnen- en buitenlandse machten de Maas overgezet.

Naast dat grotere veer waren er nog enkele kleinere. Op de plattegrond van Overasselt in de Gemeente-Atlas van Jacob Kuyper uit ca. 1868 zijn drie pontveren ingetekend. Het Zeilpontveer in Overasselt, dat startte bij het vroegere veerhuis Den Tempel, het veer van Nederasselt naar Grave, dat startte bij het Kroonwerk Menno van Coehoorn en wat verder weg, het voetveer bij Keent. Ook Heumen kende lang voetveren over de Maas. Het veer Katwijk-Heumen, bij Het Spijck (in 't Halder nabij de grens met Mook) bestond tot ca. 1820 en de voetveerverbinding (met roeiboot) vanaf het kasteel Heumen naar Linden is in gebruik geweest totdat het huis van de laatste veerman Grad Paau is gesloopt, in 1939-40, en hij te ver weg ging wonen om het belsignaal nog te kunnen horen.

Josua de Grave, Pontveer van Nederasselt naar Grave, tekening, 1674
(Rijksmuseum, Amsterdam, RP-T-1901-A-4549)

Malden, Hoge Brug (foto website Airstrip Bg1)

Nieuwe Maldense brug, 1988 (foto Beeldbank Rijkswaterstaat)

Heumen, hefbrug over de sluis
(foto Beeldbank Rijkswaterstaat,
inv.nr. RWS_9511)

Henk van Hout, De Veerman, staal,
2009, Maasdijk, Overasselt (foto LE)

In 1927-1929, toen men de Maas reguleerde bij Grave en Nederasselt, werd er tevens, boven het sluiscomplex, een brug aangelegd. Daarmee kwam een einde aan het bestaansrecht van het veer. De Graafse brug werd een karakteristieke ijzer- en staalconstructie van 515 meter lang. Hij speelde een belangrijke rol aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Want in september 1944 slaagden de geallieerden met John S. Thompson erin de brug heel in handen te krijgen, hetgeen van essentieel belang was voor de bevrijding van het Rijk van Nijmegen. Vandaar dat men in 2004 besloot de brug om te dopen tot John S. Thompsonbrug. De brug heeft tegenwoordig een artistiek sausje: van Brabant naar Gelderland gaan de kleuren in tinten over van rood naar groen; dat suggereert dat de twee provincies zijn verbonden door een regenboog. Inmiddels was er, in de jaren tachtig, een tweede provinciale verbinding gekomen: de grote brug van de A73 over de Maas bij Heumen.

De tweede waterweg in de gemeente is het Maas-Waalkanaal. Met de aanleg daarvan, in 1920-1927, werd Heumen in tweeën gesneden. Tevens veroorzaakte het Maas-Waalkanaal een forse barrière in het Heumense en Maldense Broek, hetgeen problemen veroorzaakte voor de boeren die land hadden aan de overzijde van het water. Daarom werd bij Malden een extra brug over het kanaal gebouwd, de zogeheten Hoge Brug. Ook over de sluis bij Heumen werd een weg aangelegd, zodat er verbinding bleef tussen Overasselt, Heumen en Groesbeek. Autoverkeer kon alleen gebruik maken van deze hefbrug als die omlaag stond, voetgangersverkeer kon altijd oversteken dank zij een hoog in de brug aangebrachte en middels trappen bereikbare verbinding. Toen echter in 1988 Malden en Molenhoek werden verbonden met de A73 door de Jan J. Ludenlaan en er een nieuwe brug werd aangelegd over het kanaal, achtte men de sluisbrug niet meer nodig en werd zij afgebroken. De bruggen en waterwegen zijn de nieuwe beeldbepalende elementen geworden in het landschap. Wandelaars en fietsers kunnen vanaf de dijken en bruggen geboeid raken door voortrazend autoverkeer, rustig voortglijdende schepen en veel landschappelijk schoon.

John S. Thompsonbrug van Grave naar Nederasselt, 1929
(foto website Rijksmonumenten, CC-BY-SA-2.0)